

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Izhaja vsak petek.

Uredništvo
upravnništvo
Kopitarjeva
ulica št. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.-
pololetna . . . „ 2.-
četrletna . . . „ 1.-
Posamezna št. „ 0.10

Št. 50.

V Ljubljani, dne 7. novembra 1912.

Leto VII.

Stavka v Vevčah.

Še vedno traja. Da bi papirnica prisilila delavce, vrniti se na delo, je tožila okoli 60 delavcev, ki imajo tovarniška stanovanja, na takojšnjo izpraznitev stanovanj. Papirnica je vložila tozadevne tožbe pri okrajni sodnici; ker so pa za take spore slučajno pristojna obrtna sodišča, so bile tovarniške tožbe vse zavržene in tovarna obsojena na plačilo vseh pravnih stroškov. — Nato je tovarna tožila pri obrtnem sodišču. Obravnava je bila razpisana na preteklo soboto ob 4. uri popoldne. Toženi delavci so prišli pravočasno, ni pa prišel pravočasno tovarniški zastopnik, vsled česar je bila tovarna kontumacirana in tožbe na takojšnjo izpraznitev zopet zavržene in tovarna obsojena na plačilo stroškov. Zanimivo je, daje v tožbi tovarna dala vsakemu delavcu eno ali dve sobi več, kakor jih delavci v resnici imajo. Mogoče se je hotela tovarna v lepo luč postaviti pred javnostjo. — Preteklo soboto dopoldne se je vršila proti trem vevčkim delavcem kazenska obravnava, obtoženim, da so delovoljne delavce ustraševali in jih ovirali iti na delo v tovarni. Ker se je izkazalo, da so vse trditve neresnične, so bili vsi trije obtoženi delavci oproščeni na veliko jezo nekega višjega tovarniškega gospoda. — V nedeljo je govoril na shodu stavkajočega delavstva poslanec G o s t i n č a r. Delavstvo se trdno in dobro drži. Prosimo, da naj se za stavkajoče delavstvo, ki je v veliki bedi, požrtvovalno nabirajo nadaljnji prispevki.

II. izkaz darov:

Neimenovan Šturije—Ajdoščina 2 K. — Skupina J. S. Z. Šturije—Ajdoščina 4 K 50 vin. — Katoliško slovensko izobraževalno društvo, Ajdoščina 4 K. — Nabrano med društveniki Kat. slovenskega izobraževalnega društva v Ajdoščini 2 K 96 vin. — Skupina J. S. Z., Gradec 10 K 90 vin. — Neimenovan 10 K. — Feliks Funtek, duhovnik, Repnje 3 K. — Vekoslav Čuk, linotipist, Ljubljana 1 K. — Fran Bezljaj, linotipist, Ljubljana 1 K. — Katarina Krže, Vič 1 K. — M. Ražun, župnik, Št. Jakob v Rožu 5 K. — Blaž Dvoršak, kaplan, Sv. Jurij ob južni železnici 5 K. — Skupina J. S. Z. Šmartno pri Kranju 25 K. — Skupina J. S. Z. paznikov v deželni prisilni delavnici, Ljubljana 31 K. — Nikolaj Križaj, župnik, Ovsišje 10 K. — Skupaj 116 K 36 vin.

El Rab: Martin.

Vsako ga je poznal — Martina in kako bi ga ne! Dobra duša je bil, poštenjak skozi in skozi.

Martin je bil že v letih; upognjen mu je bil hrbet in lasje osiveli. Opravljal je častno službo, da je pri procesijah nosil križ — nosil dolgo dobo šestdesetih let. Kot dvanajstleten ministrant ga je prvič nesel o Veliki noči; zatem ga je nosil pri vseh procesijah: o Sv. Telesu, o Veliki noči, pri prošnjah, pri zahvalnih procesijah. Osivel je, sključil se je v svoji službi, a pustil je ni; »Bogec je moj,« te besede je imel pri vsaki priliki v ustih.

In s kakšnim navdušenjem in s kakšno pobožnostjo je ob vsaki priliki nosil »Bogca!« Pokoncu, kolikor so mu dopuščala leta, z umerjenim, enakomernim korakom, oči vprte v Boga — samo v Boga. Za njim so se polglasno smejala otroci, mrmraje molili možaki, nagajiv vetrec se je poigraval z njegovimi sivimi lasmi: on, Martin, ni nič slišal, nič čutil; nepremično je zrl v Boga, razpetega na križu. Vanj je zrl in molil — kaj je molil? Kakor mu je velelo srce, tako je molil. Včasih je takole molil, ko je imel

Dve spaki.

Kapitalizem nima vesti, ne pozna ne božjih, ne cerkvenih zapovedi, nima ne vere, ne narodnosti; brez srca je. To kaže v vsem svojem delovanju. Gre mu samo za profit. Izlepa se pa njegova grdobija ni še tako jasno izpričala, kakor sedaj ob času vojske krščanskih Slovanov proti Turku.

Ko je hrabri Črnogorec, ki ima približno toliko ljudi, kolikor kranjska dežela, z občudovalnim pogumom napovedal Turku vojsko, so se vsi bogati ljudje podlo norčevali iz tega. Tako so pisali vsi listi, ki stoje v službi velikih kapitalistov, kakor da bi bilo Turku treba vzeti v roke le par mokrih cunj, pa bi uničil vse armade naših bratov. Umazanih dovtipov je bilo na borzah vse polno. Omenjamo samo, kako grdo so oblatili vzvišeno misel, da se bori križ proti polumesecu. Pravili so: Na tem je samo to res, da bodo imele balkanske države s polumesecem križ.

Ne da se popisati, s kakšnim zaničevanjem so pisali in govorili kapitalisti od krščanskih Slovanov, ki so šli v boj proti stoletnemu nasilnemu sovragu. Vsi vprek so pa hvalili turško armado in prerokovali, da ne more biti nobene dvojbe, da bo Turek sijajno zmagal.

Pri tem jih je vodila pač tudi misel na svoj denar, ki ga imajo posojenega na Turškem. Da so vprizorili dne 13. oktobra po vseh borzah velikanski padec kurzov, si ni treba razlagati iz kake notranje potrebe, marveč samo iz špekulacije velikih kapitalistov. Na borzi so razširili misel, da je skoraj gotova velika evropska vojska. S tem so seveda preplašili nevesče lastnike raznih vrednostnih papirjev, delnic in obligacij, da so za vsako ceno vrgli svoje papirje na trg. Na tak način so jih zvitni velikaši, ki so ta šum zagnali, poceni pokupili in s tem je bil polom končan. Po imenovanem dnevu so šli kurzi zopet lepo kvišku. Tega pa sploh na borzi ni nihče mislil, da bi mogel biti Turek premagan.

Prišle so vesele novice od vzhoda. Kakor mogočni plazovi so se valile slovenske krščanske armade naprej in pod njihovo močjo je padalo mesto za mestom in dan za dnem je stotine Turkov podrla njihova sila. Zdaj jim je že popolnoma pot odprta do Carigrada. Prvi, ki se je izpreobrnil, je bil bogatin, krščeni in nekrščeni jud. Njihovi časopisi so začeli kar čez noč dru-

oči vprte v Križanega Jezusa: »Glej, ljubi Bog, jaz Te nosim, že dolgo, dolgo Te nosim; prosim Te, daj, da Te bom še dolgo nosil; ko pa Te ne bom mogel več nositi, naj umrem! In po smrti mi daj večna nebesa!«

Prav kakor mu je reklo srce, tako je molil. Včasih se mu je zdelo, da je Jezus prikimal s križa; in Martin je bil srečen, da bi ne bil zamenjal svojega lesenega Bogca za vse rumeno zlato na svetu.

Ljudje so se Martina navadili in marsikatera pobožna mamka je mislila, da Martin in križ tako spadata drug k drugemu kakor »Oče naš« in »Daj nam danes.«

»Kdo bo nosil Boga,« je dejal marsikdo, »če Martina pobere smrt?«

Na smrt Martin ni mislil. — Ali kolikrat zadene človeka kaj, na kar ni popolnoma nič mislil. —

Prišel je nov župnik, mlad, odločen gospod — trdo je hodil, strogo je gledal in zlata očala je imel. »Stari gospod niso bili taki,« je precej pripomnil Martin.

Podjeten je bil novi gospod. Kar je bilo zapuščenega, starega, je dal podreti ter nadomestiti z novim in nič ni pomagalo ugovarjanje ljudi, češ da je bilo še prejšnje dobro.

gače pisati: S Turkom ni nič; njegova država je gnila; vojaštvo je brez vsake moči; ne za služi, da bi se umetno zdrževal. Proč ž njima! — Obenem so se čuli namestu prejšnjih umazanih zabavljic pokloni našim bratom. Prej umazani, neomikani, napol divjaki, ki komaj zaslužijo, da se imenujejo ljudje, so se zdaj šteli med visoko izobražene, disciplinirane, junaške narode. Seveda: kapitalist drži s tistim, kateri ima moč. In ravno kapitalisti so začeli prvi goniti, da se zdaj ne smejo velike države protiviti balkanskim narodom, da si razčele, kar so si s krvjo osvojili. Prej so bili v naši državi strašni domoljubi, nepopisni Avstrijci, ki so naravnost tulili, da Avstrija ne more pustiti Sandžaka Srbom in da mora dobiti pristo do Soluna. Zdaj pa ravno tako vpijejo, da Avstriji ni treba Sandžaka in da naj se lepo sporazume z balkanskimi državami ter naj zato stopi na njihovo stran.

Na borzi zdaj tisti ljudje, ki so prej koprneli, kdaj prinese brzoglav novico, da Turki zmagujejo, komaj čakajo, kdaj bi zvedeli, kako je Turek topen. Borza je zdaj mirna. Vse se zdi kapitalistom v redu, češ, ker s Turki ne gre več, borao pa delali svoje kupčije s kristjani in od njih spravljali masne profite.

Kapitalistični mogotci so pri nas vedno z največjo gorečnostjo kričali proti Rusiji in povzdigovali Nemčijo, češ da nas more rešiti samo zveza z nemško državo. Zdaj vsi venomer z ravnotako gorečnostjo oznanjajo, da se mora Avstrija približati Rusiji in ž njo v prijateljstvu pomagati, da se uredi razmere na Balkanu. O Nemčiji pa pišejo brez sramu, da nas je zdaj pustila na cedilu, da nam ne bo pomagala, da je več nego hladna do nas. Ali si je mogoče misliti kaj ostudnejšega? Navsezadnje bodo še kapitalisti nam pomagali, da se osvobodimo s Hrvati vred v skupni domovini od nemškega in madjarskega jarma.

Naš list je delavski list. Delavci, oči kvišku in zdaj glejte v veliki politiki svojega sovražnika, ki ga izkušate dan za dnem. Kakor je brez srca do vas, tak je tudi do države, do vladarja, do domovine. Samo moči se ukloni; ti pa vedno. Ali ni to nauk za nas? Samo delavci, ki so v krepkih zvezah zedinjeni, ki so tudi v tem močni, da imajo za boj zbranega dovolj denarja, smejo upati na zmago. Socialni demokrat je po svojih voditeljih zvezan z največjimi kapitalisti. Ti ga podpirajo in zato jim

In novi gospod je odslovil Martina.

Ko je Martin to zvedel, mu je padla pipa iz ust. Večkrat se je prijel za glavo: ali je res? Šestdeset let je že nosil Boga in zdaj ga ne bo več: ali je res? Bilo je res.

Kaj sedaj?

Takole je dejal Martin sam pri sebi: K župniku pojdem in rečem: gospod župnik, glejte, takole je in takole — in gospod imajo srce in bodo dejali: prav, pa ostani. In bom ostal.

Bal se je Martin gospoda z zlatimi očali, a premagal je strah — šlo je vendar za Bogca — in šel je.

»Kaj boste povedali, očka, no?« je dejal župnik.

Martin je vprl oči v zlata očala in se je še bolj ustrašil.

»Gospod župnik prišel sem, če bi . . . da bi . . . tako napravili, da bi jaz . . . ostal.«

Župnik je le molčal in Martin je uganil, da gospod ne ve, za kaj gre.

»Veste, gospod župnik, jaz sem Martin, tisti Martin, ki Boga nosi pri procesiji — že šestdeset let ga nosim — in sem prišel, da bi mi dali Bogca nazaj.«

Kako je prišel ven, tega Martin sam ni vedel. Tako nekako se mu je zdelo, da je gospod

mora biti poslušen. Brezdomovinska sta oba. Naš delavec vé torej, kje je zanj mesto.

Kako grdo so pisali socialno-demokratski listi o bojih naših bratov! Lagali so, da so jih nahujskali zemljelačni njihovi kralji, ko vendar vsak pastir ve, da je vojska na Balkanu poglala iz ljudstva na dan in da se ji kralji več niso mogli ustavljati. Izprva so držali socialni demokratje vsi vprek s Turki in ravnotako kakor kapitalisti zaničevali njihovo junaštvo. Zdaj pa moramo reči, da so nerodnejši v svojem izpreobrnenju nego kapitalisti. Še zdaj ne vedo nič drugega kakor zabavljati. Na videz vpijejo, da so za mir, obenem pa hujskajo proti Rusiji. Če sploh more kaka reč našo državo spraviti res v vojsko, potem je sedaj ni boljše, kakor hujskanje proti Rusiji. Brezvestnost, hinavščina, gclla sebičnost vodijo kapitaliste in rdeče bratce. Ne moremo si misliti, da bi kak razsoden in količkaj pošten slovenski delavec mogel še iti s socialnimi demokrati. Če mu zdaj ne zavre kri proti njim, mu ni pomagati. Grdi sta obe spaki: kapitalizem in socialna demokracija. Težko se je odločiti, katera je v tem slučaju grja.

Državni proračun za leto 1913.

Finančni minister je dne 22. t. m. predložil državnemu zboru proračun za leto 1913. Dohodki so proračunjeni na 3.137.481.539 K, izdatki pa na 3.137.202.566 K. Prebitok bi znašal 278.973 kron, ko bi bili dohodki čisto brez izposojila.

Med posameznimi postavkami je zanimiva točka »tobak«, ki kaže za prihodnje leto dohodkov 331.644.500 K, stroškov pa 117.769.070 K, torej prebitka 213.875.430 K ali 11.173.830 K več kot v letu 1912. Med izdatki se nahaja svota 40 milijonov za nakup tujezemskega tobaka, 21 milijonov za nakup tuzemskega tobaka in 3000 kron za tihotapski tobak. Izdelovalni stroški znašajo 41.572.500 K. V celoti se pomnože dohodki za 13.356.400 K, izdatki za 2.182.570 K, čisti dobiček pa za 11.173.830 K.

Gozdna in domenska uprava izkazuje dohodkov 21.217.610 K, izdatkov pa 16.289.333 K. Na Kranjskem se nahaja 10.912 hektarov plodnosnih zemljišč, iz katerih se pričakuje 465.220 K dohodkov in 294.880 K stroškov, tako da bo znašal čisti prebitok 170.340 K. V povprečni triletni dobi (1908—1910) je znašal prebitok 184.895 K. Na en hektar produktivnega sveta pride torej za leto 1913. 15-61 K. Med izdatki se nahaja svota 130.430 K za pridelovanje lesa (torej delo gozdnih delavcev), za upravo pa 47.450 K.

Glede rudarstva izkazuje proračun za Idrijo 3.022.409 K potrebščine in 4.085.500 K dohodkov, torej prebitka 1.063.100 K. Delavstva v državnih rudnikih in rudniških tovarnah je: 1067 ddnarjev s 1.173.000 K, 56 ddnaric s 35.700 K, 5462 akordnih delavcev s 6.927.500 K, 268 delavcev s 310.145 K, 29 delavk s 22.020 K; skupaj 6891 delavcev s 8.475.065 K. Plače za idrijsko delavstvo so proračunjene na 1.200.000 K. Osebnih dohodki 215.500 K, davki in doklade 330.000 K, nakup materialij 825.000 K, nakup mobilij 30.000 K, sanitetni stroški 52.700 K, razni drugi upravni stroški 39.000 K, poprave in adaptacije 35.500 K, verski in patronatski izdatki 10.700 K.

Železniško ministrstvo ima v proračunu 840.724.220 K izdatkov in 887.714.940 K dohodkov.

Iz celega državnega proračuna je razvidno, da se čimdalje več rabi za upravo države in da mora k tem izdatkom doprinesiti delavstvo vse-

rekel, naj križ le drugim prepusti, mlajšim, ker je on že star; saj ga je dovolj časa nosil. On pa menda še »Hvaljen bodi Jezus Kristus« ni rekel v slovo, kar zbežal je.

Martin je bil strt.

Kakor senca je taval okrog; govoril je malo, družbe se je ogibal, še bolj se mu je skrivil hrbet.

»Kaj ti je, Martin? so ga sočutno povpraševali sosedje.

»Boga so mi vzeli,« je odgovarjal in solze so mu prihajale v oči.

»Tega ne prenesem,« je dostavljaj, »prav gotovo ne prenesem.«

Vrnile so se ptice z juga, v deželo se je prismejala pomlad in z njo je prišla Velika noč — lepa in krasna Velika noč, kakršne že dolgo ni bilo.

Zvonovi so zvonili, ljudstvo je molilo in pelo: vse je drhtelo veselja; saj je bilo vstajenje.

In Martin?

Ko je šla procesija, je stal Martin od daleč, zrl na Boga, razpetega na križu, ki ga je nosil drugi, in — jokal.

Predno je minila tista pomlad, so Martina zagreblili.

stranske prispevke. Delo v državnih podjetjih in posredni davki ste dve strugi, po katerih tečejo v državno blagajno zlati vreli.

Tobačno delavstvo.

Shod Avstrijsko krščansko tobačne delavske zveze, skupina Ljubljana, se je vršil ta ponedeljek zvečer v Ljudskem Domu. Poročal je na njem Zvezin predsednik tovariš Ullreich o važnih zadevah, ki tičejo tobačno delavstvo. Njegov nemški govor je tolmačil č. g. P. Teodor Tavčar. Govoril je tudi poslanec Gostinčar. Dasi radi kratkega časa, ki je bil odboru na razpolago, ni bilo mogoče razviti popolne agitacije, je bila udeležba na shodu jako dobra. O vsebini govorov ne bomo poročali, ker smo sklenili, da ne bomo o shodih obširneje več poročali, ker se potem ljudje zanašajo, češ, saj je vseeno, če ne gremo na shod, saj bomo, kar se je govorilo, čitali v »Naši Moči«.

Sestanek zaupništva ljubljanskega kršč. soc. tob. delavstva se je vršil dne 7. t. m. pri Krčonu. Šlo je za informacije našim poslancem ob proračunski razpravi.

Poslanec Gostinčar je v seji proračunskega odseka dne 5. t. m. govoril obširno o zadevah tobačnega delavstva.

Odlikovane tobačne delavke. Tobačne delavke Jerica Lampič, Marija Ravnihar, Marija Jurkovič in Nežika Stravs so bile odlikovane z zaslužnim križcem za 40letno službovanje. Direkcija je vsako zaslužno odlikovanico nagradila s 70 K. Odlikovanke se tim potom najprišrenejše zahvalijo za odlikovanje. I mi želimo, da bi odlikovanek še dolgo se veselile zaslužnega odlikovanja.

Med brati in sestrami.

Sava. Dne 3. novembra vršil se je v Delavskem domu na Savi shod, na katerem je poročal tovariš Gostinčar o starostnem zavarovanju. Kmalo bo deset let kar je Körber predlagal starostno zavarovanje, a šele sedaj je stvar toliko v tiru, da se zamore upati, da postane kmalu zakon. Preuredbe se tudi bratovske skladnice. Govoril je tudi o vzroku stavke v Vevčah. Po shodu nabralo se je za brezposelne v Vevčah 46 K 20 v.

Sava. Opozarjamo vse naše somišljenike na velik javen društveni shod, ki ga sklicuje »Delavsko politično društvo« v nedeljo, dne 10. novembra t. l. ob pol. 4. uri popoldne v »Delavskem Domu« na Savi. Spored: P. g. dr. Janez Krek poroča o starostnem zavarovanju, poslanec župnik Piber pa o domačih političnih razmerah. Ker je državni poslanec dr. Krek sam v odseku za starostno zavarovanje, podal bo nam jasno sliko o tem predmetu, zato se gotovo vdeležite vsi shoda.

Iz Idrije. Naši rdeči sodrugi so sklicali dne 13. oktobra javni shod. Dnevni red je bil: rudarske zadeve in občinske stvari. Prišlo je pa tako malo rudarjev, da se ni zdelo vredno razpravljati. Sodrugi Straus se je jezil nad nebrižnostjo tovarišev, ki se ne zanimajo za vitalne svoje strani in ne uvažujejo pridobitev svoje stranke. Naj se agitira med tovariši, da se čez tri tedne pri zopetnem shodu o današnjem programu pogovorimo. S tem se je takrat shod razšel. V nedeljo, dne 3. t. m. so se zopet zbrali, a glej nerodnosti! Še manj vdeležencev je prišlo! Neizogibna delavca Gangl in Julče sta navzoča, kakor pri vsakem shodu, kakih 30 žensk, ki so še od Kristanove dobe navajene posečati shode in ploskati gotovim govornikom in nekaj mladih rudarjev je v kletišču pri Črnem orlu in par naših, ki so radovedni kakšen je položaj v rudarskih zadevah in občinski upravi. Vendar se je sedaj shod vseeno vršil. Razgovarjalo se je, kako naj se sedaj vedejo, ko se je vpeljal plačevanje na 14 dni in ne kakor prej na mesec enkrat. Sklenilo se je, naj se daje rudarju kar v kovrti zaslužek, ko bode dostal svoje 14dnevno delo. Če se pa tako ravna kakor dosedaj, da bodo morali k blagajni v grad po zaslužek, naj se jim pa da odškodnino 4 K za potrato časa. Druge stvari so bile bolj malenkostne. — Vidi se, da shodi nimajo več one privlačne sile, kot nekdanj. In ni se čuditi. Vsako novost so rdeči vedno kot vspeh svoje stranke tolmačili, a izkušenejši rudarji spoznajo, da marsikatera novotarija ni ravno v korist delavcu. In ker se eni vajeni vedno isto slišati najbržeje že od Kristana, ali od njegovega namestnika sedanjega župana Strausa, ostanejo rajši doma. Niti agitacija od osebe do osebe jih ne zdrani iz delarjij. Straus tudi namigava, da se je opustila državna obrtna šola, ker sta dve osebi proti tej napravi nastopili. Opozorjen naj vendar pove imeni istih oseb, ne odgovori. Naj bode mu pa

tu odgovor. Sekcijski načelnik Homan je pred tremi leti o tem govoril in vprašal tudi zastopnika naše stranke, kaj o tem misli. Ta mu je s statističnimi dokazi pojasnil, kako zelo je potrebno dati kaj praktičnega pouka dečkom od 14. do 17. leta. Za dekleta se je otvorila praktična gospodinjska šola, naj se še za dečke kaj stori. A to ni bilo vseh gotovim ljudem, češ, to bodo zopet klerikalne naprave. In kakor rujejo proti gospodinjski šoli, da je nepotrebna, kakor so odpravili osmi razred, ki je bil pridobitev naše stranke, tako so se tudi v svoji zagrizenosti obrnili proti novi napravi. G. Straus naj bi torej pri svojih zaveznikih iskal dotične osebe in kar na dan ž njimi, če jih res ve. V svoji »Zarji« pa bodo zopet pisali kako modro so se razgovarjali na mnogoštevilno obiskanem shodu, da le njih stranka ima smisel in skrb za delavske stvari, a če pride Gostinčar v Idrijo ima le kak »shodek«.

Nove določbe o delovnih pavzah in nedeljskem počitku v industrijskih podjetjih.

Po obrtnem redu veljajo za ona industrijska podjetja, ki po svoji naravi ne dopuščajo prekinjenja dela, izjemne določbe. Najvažnejša med temi izjemami je, da je tu dovoljena 12urna dnevna delovna doba, enkrat v tednu, ko se menja dnevno in nočno delo, celo 18urna delovna doba. Te vrste podjetja so izdelovalnice za surovo in kovaško železo, opekarnice, steklarne, popirnice, tovarniški mlini, sladkorne tovarne, plinarne, elektranice, pivovarne, čistilnice za petroleje itd. Na tisoče delavstva je zaposlenega v njih.

Ker je delo v teh podjetjih zelo naporno, zrak navadno zelo zdravju škodljiv, velika vročina, zelo razviti stroji in nove tehnične naprave zahtevajo napeto pazljivost in odmori so tako kratki, da ne zadostujejo za zadostno malico, zato ni čudno, da so bolezniki pri teh delavcih posebno pogostne in, da se poškodbe zelo pogosto pripete. Duševno in telesno izmučeni delavec ne more opaziti vsake preteče nevarnosti. Poleg tega je tak delavec nesposoben za izobrazbo in duševni napredek. Prostega časa je premalo še za počitek, kako naj se posveti potem še svoji družini in izobraževanju. Tako zdelani delavec ne more niti časopisov čitati.

Zato zahtevajo delavci po teh podjetjih 8urni delavnik in to njihovo zahtevo so delavski prijatelji stavili letos v pododseku za delavska vprašanja. Zastopniki podjetnikov - kapitalistov so se seveda tej zahtevi vprli, kar se je dalo, in ugovarjali, da se bodo, če se tej zahtevi ugodi, izdelki teh podjetij preveč podražili in naši podjetniki ne bodo mogli vzdržavati konkurence z industriji drugih držav in trdili so tudi, da bo zmanjkalo delavcev, ker se jih bo potem rabilo za tretjino več.

Kako malo drže ti ugovori, ve vsak delavec, ki se zanima za take stvari. Ravno izdelki podjetij, ki tu pridejo v poštev so pred tujo konkurenco zavarovani z visoko carino in znano je izkušenj da če se delovna doba zniža, delavci potem boljše in pridnejše delajo. Da bi delavcev zmanjkalo, se tudi ni bati, saj se delavstvo itak mora izseljevati, ker doma ne dobi dela in tehnični razvoj in napredek zmanjšuje neprestano število delavcev, ki se rabi v teh podjetjih. Tudi narodno - gospodarska veda govori tu za delavce. Znanstveniki so povečini za to, da se delavcem ugodi.

Vlada delavskim zahtevam, kot navadno, ni ustregla v polnem obsegu, pač pa je trgovinski minister Rössler obljubil 13. junija zboljšanje pavz in nedeljskega počitka. To obljubo je izpolnil 12. septembra in odloka, ki jih je izdal v sporazumu s prizadetimi ministri, stopita v veljavo dne 1. oktobra 1913. Oglejmo jih!

Odmori se bodo podaljšali. Zlasti za pomožne delavce je določena enournna pavza za glavno malico, četudi je to mogoče le na ta način, da se delavci v tem vrste. Izjeme so dovoljene samo tam, kjer to zahtevajo posebne tehnične in gospodarske razmere, tako pri gotovih žgalnih procesih, pri steklarski, popirni in mlinarski industriji. V celoti odmori ne smejo obsegati manj kot poldrugo uro v eni delovni dobi. Nova podrobna določila veljajo za železarsko, emajlsko, kovinsko, keramično, steklarsko, tekstilno, popirno, mlinarsko, cukrarsko in kemično industrijo. V teh podrobnih določilih je med drugim poskrbljeno, da se tisti pomožni delavci, ki v odmorih svoje sodelavce po vrsti nadomestujejo, brezmejno ne obremene in tudi za te so določeni premori. Važno je tudi, da se v tistih obratih te vrste, ki vpeljejo šurni delavnik skupni znesek odmorov enega dne zniža na pol ure, od te en četrt za poldanski odmor. V posebnem paragrafu je vrejena dolžnost pomož-

nih delavcev v stalno idočih obratih tudi med odmori paziti in nadzorovati, kjer je to nujno potrebno za obrat in ostati tudi med odmori v bližini, da takoj pomagajo, če to zahteva interes podjetja, javna varnost ali varnost delavstva. Seveda morajo podjetniki v tem slučaju poskrbeti, da delavci odmora lahko porabijo za to, za kar so namenjeni.

Novi odlok o nedeljskem počitku omejuje število podjetij, ki je pri njih dovoljeno nedeljsko delo, kjer se je izkazalo, da nedeljsko delo ni nujno potrebno in dopušča nedeljsko delo pri starih in novonastalih industrijah, kjer to zahtevajo dejanske razmere. Najvažnejša določba je pa, da 18urni počitek, ki nastane pri menjavi nočnega in dnevnega dela v nedeljo, ne bi več zadostoval kot nadomestni počitek, ampak se zahteva 24urni nadomestni počitek. Napravljen se je tudi popolnoma nov seznam dovoljenega nedeljskega dela.

Tudi splošno so se tozadavne, že obstoječe določbe izpopolnile in raztolmačile, zlasti določbe o pomožnih in stranskih delih ob nedeljah in dovolitev nedeljskega dela pri več obratih, kjer pridejo krajevni običaji in navade pri nedeljskem delu v poštev, se je prepustila deželnim vladam.

Nova odloka stopita v veljavo šele 1. oktobra 1912, da bodo mogli podjetniki do tačas poskrbeti za tozadavne predpriprave. Le tista podjetja, ki po novem odloku, smejo imeti nedeljsko delo, lahko začno s tem takoj, samo gotove formalne pogoje morajo izpolniti. Vsled mnogoterih novih podrobnih določb bo trgovinsko ministrstvo izdalo pravočasno potrebne izvršilne odredbe.

Socialna demokracija v pravi luči.

(P. M. H.)

Ogenj sovraštva bruhajoče, polne netiva srda so tudi naslednje besede: »Ljudstvo je to-vorni osel bogatinov in mogotcev, lenuhov in izkoriščevalcev.« (Socialdem. Katechismus, 14.)

Kako malo izbirična je soc. demokracija, kadar hoče srca delavcev napolniti s srdom do obstoječe človeške družbe, sprevidiš lahko iz »Josua Davidson«, katero je Natalija Liebknecht predstavila v nemški jezik in priobčila v »Neue Welt«. Junak te pripovedi »Josua Davidson« ima sanje; v teh sanjah vidi le to, da vse državne in cerkvene naprave zasledujejo le en cilj, ki obstoji v tem, poštenega delavca goljufati in izkoriščati.

»Neka skrivna moč ga pelje na veliko planjavo. V sredi te planjave sta sedeli na vzvišenih prestolih dve veličastni postavi, ki sta se samozavestno ozirali na množice, mrgoleče pod njima semintje. Prva postava je bila ogrnjena z ornatom velikega duhovna; to je predstavljala cerkveno krščanstvo. Druga je bila v škrlatu, imela krono na glavi, in je predstavljala meščansko družbo. Obe pa sta bili ošabni, temnega pogleda in krvoločni. Naklonjeni sta bili le zelo bogatim, z zlatom in biseri okrašenim in pa podložnim, od strahu krivečim se klečeplazcem, ki so vse verovali, kar je veliki duhovnik rekel in ki so vse storili, kar je kralj ukazal. To so bili verni kristjani in spoštovani udje človeške družbe. Kljub ti navidezni naklonjenosti pa le nista ta dva vladarja milo postopala z njimi. Prvi, namreč veliki duhoven, jim je grozil s strašnimi hudobnimi duhovi; med temi je bil najstrašnejši Bog, čeprav so ga imenovali »Našega očeta« ali »Boga ljubezni«. Čim bolj so se tega Boga bali, tem prijaznejši se jim je veliki duhoven nasmehoval, tem zadovoljnejše je bilo »cerkveno krščanstvo!« — Drugi tiran, kralj, jih je pa s tem strahoval, da jih je imel vkle-njene v okovih in verigah, zvezane z jermeni in povite v povojih tako, da so komaj dihali, da so se komaj premikali. In če so vse to trinoštvu potrpežljivo prenašali, so našli milost pred svojim kraljem in lahko si jim bral z obraza, da so s to milostjo svojega kralja ti sestradani reveži popolnoma zadovoljni.« (Josua Davidson, 31.)

Namenoma sem vama, krščanski delavec in krščanska delavka, podal tukaj v glavnih potezah vsebino one povesti, da spoznata, kakih sredstev se poslužujejo tisti ljudje, ki hočejo prinesiti svetu srečo in zadovoljnost. O kako globoko, da satansko sovraštvo mora pač razsajati v srcu človeka, ki si pod takimi slikami predstavlja cerkev in državo! Ako bi bila cerkev in država res take pošasti, o, kedaj bi že zanj bili zadnja ura. Človeštvo bi gotovo ne čakalo šele na soc. demokrate, ampak bi se že preje oprostilo svojih krutih rabeljnov! Vidva pa presodita sama nepristransko, koliko je na tem resnice, kar se čita v omenjeni povesti? Poglejta nasprotno v zgodovino svete katoliške Cerkve, pa se bosta kmalu prepričala o nasprotnem!

Ali se ni ravno Cerkev najpreje začela potegovati za trpina? To nam pričajo žene in otroci, ki so dobili šele v krščanstvu iste pravice ko mož, oziroma oče! To nam pričajo sužnji, ki so šele — po večstoletnem prizadevanju Cerkve dobili prostost in svobodo. Ali ni ravno Cerkev ustanovila in odprla šole za vse stano-ve, vse ljudi? Ali ni ravno Cerkev tista, ki sprejema v svoje naročje vse ljudi brez razločka narodnosti in vere? Ali ni ravno Cerkev tista, ki je ustanovila vsakovrstne naprave, zavode, v katerih se navadno brezplačno lajša bega in gorje trpečemu človeškemu rodu? Ali ni ravno tako zaničevana in sovražena Cerkev prva ustanovila posojilnice in hranilnice in na ta način rešila človeški rod spon, v katere bi ga popolnoma vjel judovski kapitalizem, neusmiljeno oduštvilo? Ali ni ravno sveta Cerkev, — v očeh sodrugov največja zločinka pod solncem, — prva naglašala, da morata biti istopravna tudi pred svetom in ne samo pred Bogom, berač in bogatin, lajik in duhovnik, podložnik in cesar, hlapec in gospodar, mož in žena? Ali ni ravno sveta Cerkev — ta sovražnica ubogega delavca-trpina — ravno za delavca imela odprte roke, odprto srce že takrat, ko o soc. demokraciji ni bilo še ne duha, ne sluha? Odgovorimo le na vsa ta vprašanja odkrito, brez strahu in nepristransko, in spoznali bomo, da se je ravno po sveti Cerkvi, ali recimo, po cerkvenem krščanstvu, ki se loči od katoliškega krščanstva le toliko, da se prvo rabi le v zaničljivem pomenu, brez prelijanja krvi, brez revolucij, brez umorov kronanih glav polagoma, po doslednem naravnem razvoju vladajočih razmer in udejstvovanja načel krščanske ljubezni in pravice, vkljub tisočerm zaprekam in oviram, vkljub vednemu nasprotovanju posameznih elementov človeške družbe in vršilo največje in najpopolnejše socialno delo, kateremu pač ni in tudi nikdar ne bo kos soc. demokracija, dokler se bo držala svojih dosedanjih načel! Dokaz, da se tudi sedanji družabni red da zboljšati, preustrojiti, le po načelih, ki jih zastopa tako zasmehovano »cerkveno krščanstvo«, nikakor pa ne po nasilnosti, z ognjem in mečem!

Ker ima pa vezana beseda na srca bravcev veliko več vpliva kakor proza, zato se soc. demokracija poslužuje tudi poezije. Kot sredstva, s katerim vžiga v srcih pristašev sovraštvo do bližnjega in do obstoječega reda; naj vam v dokaz navedem v slovenski prestavi samo dvoje pesmij:

Sovraštvo.

Ubogi mož, ki vdan iz vse moči
Si ženi bil in ona ti vsilkar,
Umrla je vsled tuge in skrbi;
Pogubil sina bojni je vihar,
Ti sam pa lačen, blede, tako potrt —
Oh kaj ti je ostalo — vražji črt!
(Soc.-dem. Liederbuch, 82.)

Bogastvo in beda.

Živela sta brat in sestra:
Bogastvo in pa beda;
Pred njim obilnost vedno,
Pred njo le prazna skleda.

Služila sestra bratu
Je dolga, dolga leta;
Ganile ga niso nje solze,
Ne pesem o tugi zapeta.

On bil v obraz jo nežni,
Teptal jo z nogami in klel.
Kleče je vpila k nebesom;
O Bog, me ne boš otel?

To pesmi o Bedi, Bogastvu
Je konec: da zarotila
Se sestra in nekega jutra
Je svojega brata ubila.
(Der Soc.-dem. Deklamator, 37.)
(Prestavil P. A. A.)

VOJNA NA BALKANU IN FINŽGARJEVA POVEST DAVNIH DEDOV.

Pravkar se odigrava na balkanskem polotoku velika zgodovinska drama. Jugoslovanstvo, ki je tu v starodavnem času ustvarilo velika kraljestva, ki so pa vsled medsebojnih razporov in nesrečnega verskega razkola podlegla v 14. in 15. stoletju silovitemu navažu divjega osmanskega plemena — se zopet dviga, je svoje sile združilo in je na tem, da turško gospodstvo do cela stre ter pridobi krščanstvu popolno zmago nad nekulturnim izlamom.

Tekom te historične borbe, za katero se Slovenci kot najsevernejša in najbolj ogrožena veja jugoslovanstva prav posebno zanimajo in od kateri sta v marsičem njihova nadaljna usoda in razvoj odvisna, je izšlo monumentalno zgodovinsko delo našega F. S. Finžgarja »Pod svobodnim solncem«, ki nam v mojstrskih barvah slika vzhajajočo moč slovanskega rodu v času, ko se stari vek preliva v srednji, ko so Slovani pravkar prišli v Evropo in začeli zasedati balkanski polotok, kjer je vladal ponosni Bizanc.

Kako zelo je tisti čas podoben sedanjemu! Kakor propada Turčija, tako je takrat bizantinsko cesarstvo propadalo. Na zunaj sijaj in blesk, ki nam ga Finžgar tako živo predočuje, na znotraj pa gniloba, korupcija, razdor. In kakor zdaj Slovani zadajajo smrtni udarec osmanstvu, tako so ga prizadjali takrat pradedje onih, ki se zdaj doli za svobodo žrtvujejo, bizantinskemu cesarstvu.

Kdo ne bi torej z največjim zanimanjem sledil dogodkom, ki jih riše v tem romanu Finžgar? Tembolj, ker je ta roman splošno priznано najznamenitejše zgodovinsko delo, ki je Slovenci imamo. V Iztoki je vteleseno slovanstvo, polno moči, samozavesti, zavedajoče se svojega poslanstva. Njegova ljubezen do bizantinske dvorkinje Irene preveva bojevite dogodke z ljubko nežnostjo. S krvavimi prizori se menjajo razkošne slike iz bogatega Bizanca. Vse pa izzveni v proroški slutnji velike bodočnosti slovanstva.

»Svobodno solnce« naj zato postane pravi ljudski roman slovenskega naroda, naj našo mladino navda z narodnim ponosom, naj okrepi vse naše ljudstvo v narodni zavesti! Zato sezite ponj! I. del stane broširan 3 K, vizan 4 K, in se naroča pri »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.

Ne pozabite, da je treba delati na vso moč za Vaše glasilo »Našo Moč«. Čim več naročnikov, tem večji vpliv bo imelo Vaše glasilo.

Zelo redka prilika za nakup.

Vsled smrti svojega moža sem prisiljena odprodati od invent. 75.000 parov volnenih

odej iz velblodove dlake

ki se jih dovolim ponuditi po posebno nizkih cenah. Odeje so primerne za vsako boljše hišo, so 190 cm dolge, 135 cm široke; vsaka tehta 1 kg, so zelo praktične in tople, s prav lepo borduro, in so zelo pripravne v vsaki hiši za pokri-vanje postelj in za odejo. Od teh razpošiljam po povzetju najmanj 1 par K 6.—, 2 para K 11.50. Vsak cenj. bralec tega inserata naj naroči brez skrbi. Z mirno vestjo morem trdit, da bo s pošiljateljstvo vsak zadovoljen.

Tkalnica: Marija Bekera, vdova, Nachod, Češko.

Izmed dobrega najboljše

je in ostane

pravi : Franckov : kavini pridatek.

Odličen, najfinejši okus, lepa, temnorujava barva, velika izdatnost so njega posebne vrline. — Zahtevajte, prosimo, pri nakupu izrečno

pravi : Franck : s kavinim mlinčkom.

Splosno in vedno bolj priljubljena je pa tudi najboljša vseh žitnih kav, to je

Franckova Perl-ržena kava

v belosivih zavitkih.

Iz najboljših in najčistejših snovi napravljena odlikuje se Franckova ržena kava po svojem močnem, zrnati kavi enakem, dobrem okusu.

Poizkušnja z enim zavitkom Franckove rži Vas bo gotovo popolnoma zadovoljila.

Obe vrsti teh izdelkov lahko povsod dobite!

**Najboljša, najsigurnejša
prilika za štedenje!**

Denarni promet
I 1911. čez 82 milijonov K
Stanje vlog čez 22 milijonov K.
Lastna glavica
■ K 704.939.27. ■

**Ljudska
posojilnica**

registr. zadruga z neomejeno zavezo
Miklošičeva cesta 6
pritličje v lastni hiši nasproti
hotela „Union“ za franč. cerkvijo

prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1 ure
pop. ter jih obrestuje **4 1/2 %** brez
po kakega odbitka,
tako da prejme vložnik od vsakih
100 kron čistih 4.50 na leto.
Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po
pošti so pošto-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, gra-
ščak, drž. in dež. posl. predsednik; Josip Šiška,
stolni kanonik, podpred.; Odborniki: Anton
Belec, posest., podj. in trg. v Št. Vidu n. Lj.; Dr.
Josip Dermastia; Anton Kobi, pos. in trg., Breg
pri Borovni.; Karol Kauschegg, velepos. v Ljub-
ljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani;
Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbor. in hišni
posest. v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posest.
in blag. „Ljudske posojil.“; Ivan Pollak ml., tov.;
Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani;
Gregor Šlibar, župnik v Rudniku.

Priporočajte povsod „Našo Moč“!

Potniki v Ameriko
Najboljši kelijo dobro, po ceni in
samošljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Kmetetxa**
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Kotkovstrni Pojasnila daje se brezplačno.

Priporočamo domačo trgovino z oblekami
Maček & Komp.
Franca Josipa cesta št. 3.
Založniki c. kr. priv. južne železnice.
Solidna postrežba! Znižane cene!

Trpežno blago.	Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.	Zmerne cene.
	F. Meršol, LJUBLJANA Mestni trg št. 18. Trgovina z modnim in drobnim blagom. Velika izbor vezenin, čipk, rokavic, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robocev, ovratnikov, zavrtačic, volne, bombaža, sukanca itd.	
	Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.	

ANT. BAJEC, Ljubljana
cvetlični salon p. Trančo 2, vrtnarija Tržaška c. 34
izdeluje šopke, vence, trakove z napisi. To-
varniška zaloga vencev, prepariranih in
umetnih rastlin in cvetljic.
Zunanja naročila z obratno pošto. Brzjavi: Bajec, Ljubljana

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode, dečke
in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

I. VECCHIET
urar in draguljar, Ljubljana
Selenburgova ulica 7, nasproti glavne
pošte.
Sprejema popravila, izvršuje zlatarska dela
po naročilu. Kupuje ali zamenja z novimi
predmeti staro zlato in srebro, brilante, dija-
mante in druge bisere. — Zaloga precizij-
skih žepnih ur. — Postrežba točna in solidna.

**Dežnike in
solnčnike**
domačega izdelka
najboljše kakovosti, pri-
poročata po najnižji ceni
slavnemu občinstvu
Josip V. dmar, tovarna dežnikov, Ljubljana Pred škofijo št. 19.
— Stari trg št. 4. — Prešernova ulica št. 4.
Popravila se izvršujejo točno in ceno.

Iv. Buggenig, sodarski mojster
Ljubljana, Cesta
na Rudolfovo že-
leznico št. 5.
Priporočata svojo veliko sodov. Provezma tudi vsa v
zalogo vsakovrstnih njegovo stroko spada-
joča dela po najnižjih cenah. Solidno delo. Točna postrežba.

Ivan Jax in sin v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih
**voznih koles in
šivalnih strojev**
za rodbino in obrt.

A. Lukič
Slovenska
konfekcijska trgovina
za gospode, dame, dečke, deklice.
Ljubljana
Pred škofijo 19.

Lekarna „Pri Kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljivo in siast do jedi pospe-
šujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posnaini prašek, proti ogujivanju otrok in proti potenju nog,
skatljica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, ste-
klenica 70 v.
„Siadin“ za otroke škatlja 50 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljivo sredstvo
steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstnen pripomoček proti kašlju, stekl. 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v. in 4 krono 80 v.

A. Žibert, Ljubljana
Prešernova ulica
: priporočata svojo :
veliko zalogo čevljev
: domačega izdelka :

**Agitirajte za naše časopisje, po-
sebno za del. list „Našo Moč“.**

Pozor slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani in pri-
poročljivi domači manufakturni trgovini
JANKO ČEŠNIK
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Sritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbori naj-
novejše blago za ženske in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Edina in najkrajša črta v Ameriko!
Samo 6 dni!
**Havre
New-York**
francoska prekomorska družba
Veljavne vožne liste (Sifkarte) za francosko linijo čez Havre,
ter liste za povratek iz Amerike v domovino in brezplačna
pojasnila, daje samo **ED. ŠMARD**
oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska
cesta št. 18 v novi hiši „Kmetiske posojilnice“ nasproti gostilne
pri „Figovcu“.

**Spominjajte se pri vseh prireditvah,
pri vseh veselih in žalostnih dogod-
kih „Slovenske Straže!“**

TEOD. KORN
pokrivalce streh in klepar, vpeljalet strelvodov ter instalater
vodovodov, LJUBLJANA, POLJANSKA CESTA 8.
Priporočata se za izvrševanje vsakršnih kleparskih del ter pokrivanje
streh z angleškim, francoskim in tuzemskim škrljem z asbest-ce-
mentnim škrljem (Eternit) patent Hatschek z izbočno in ploščato
opeko, lesno-cementno in strešno opeko. Vsa stavbinska in galan-
terijska kleparska dela v priznani solidni izvršitvi.